

УДК 338

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Майборода О.Є., Косарева І.П., Каранда О.М.

Харківський інститут фінансів
Київського національного торговельно-економічного університету

В сучасних умовах, коли наступила фінансова та економічна криза, коли в країні спостерігається політична нестабільність, для підприємств актуальним питанням є їх спроможність своєчасно сплачувати заробітну плату своїм працівникам, платити за ресурси, матеріальні цінності та фінансувати інші витрати для подальшого функціонування. Також важливу роль відіграє своєчасність сплати податків, зборів та інших платежів. Тому, управління платоспроможністю підприємства на сьогоднішній день є дуже актуальним, адже вміння ефективно управляти та реагувати на будь-які зовнішні та внутрішні негативні чинники є запорукою успішної діяльності підприємства.

Ключові слова: управління платоспроможністю, ліквідність, банкрутство, дохід, дебіторська та кредиторська заборгованість, фінансова стійкість.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин в Україні суттєво змінює економічне середовище функціонування підприємств. Практика господарювання українських підприємств свідчить, що внаслідок несвоєчасних розрахунків та невиконання фінансових зобов'язань перед контрагентами, у них накопичилися великі обсяги заборгованостей. Виробничо-фінансова діяльність суб'єктів господарювання вимагає постійних надходжень та ефективного використання грошових коштів, ефективного функціонування підприємства.

У цьому полягає об'єктивна необхідність і практична значущість періодичної і всебічної оцінки платоспроможності підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового становища на ринку товарів і послуг. Тому проблема забезпечення платоспроможності підприємства в умовах ринкової економіки залишається актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Управління платоспроможністю підприємства досліджували науковці і практики: А.В. Кривдюк, С.Є. Яцишина здійснювали дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства, А.А. Горбатенко, М.С. Абрютіна, І.Н. Марченкова запропонували підходи та методи оцінювання платоспроможності. Проблему забезпечення платоспроможності підприємства досліджували

багато вітчизняних науковців, зокрема, Н.В. Тарасенко, В.І. Іващенко, І.О. Бланк, М.А. Болюх, Л.О. Лігоненко, Є.В. Мних, В.М. Мельник та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз основних засад управління платоспроможністю підприємства в умовах сьогодення.

Мета статті. Метою роботи є обґрунтування напрямів підвищення рівня платоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу. За останні роки економічна криза здійснила помітний вплив на фінансовий стан і діяльність підприємств, їх не можна вважати стабільними й такими, що мають стійкий фінансовий стан, а більшість із них зазнали суттєвих збитків і опинилися на межі банкрутства. У таких умовах підприємствам необхідно постійно підтримувати і покращувати свої фінансові показники.

Платоспроможність вважаються одними із найважливіших фінансових показників діяльності підприємств. Тому особливо гостро постає питання дослідження та аналізу платоспроможності суб'єкта господарювання, пошуку нових підходів до цієї проблеми. Від показників платоспроможності залежить існування підприємств, оскільки вони припиняють свою діяльність переважно через нестачу грошових коштів, а не за рахунок недостатньої рентабельності.

У працях науковців існують різні підходи до визначення сутності поняття «платоспроможність» (табл. 1).

Таблиця 1
Економічна сутність поняття «платоспроможність» з погляду різних науковців

Автор	Платоспроможність – це
Н.М. Давиденко	Під платоспроможністю автор розуміє наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що потребує негайного погашення.
В.М. Вовк	Під платоспроможністю розуміє достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент усіх короткотермінових зобов'язань перед кредиторами.
Т.О. Фролова	Платоспроможність, на її думку, характеризується достатньою кількістю оборотних активів підприємства для погашення своїх зобов'язань протягом року.
П.В. Тарасенко	Платоспроможність вона розглядає, як наявність у підприємства грошових коштів для погашення ним у встановлений термін і в повному обсязі своїх боргових зобов'язань, які випливають із кредитних чи інших операцій грошового характеру.
В.В. Ковальовим	Платоспроможність підприємства – наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунку за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення.
Л.А. Лахтіоною	Платоспроможність – можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої термінові зобов'язання.
О.І. Уткін	Платоспроможність – здатність своєчасно і повністю розраховуватись за своїми довготерміновими зобов'язаннями.

Джерело: розроблено авторами за даними [1, 2, 9]

Отже, платоспроможність підприємства – це його здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватись за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів та спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Але, на жаль, більша частина підприємств характеризується низькою платоспроможністю, основними причинами якої є: помилкове визначення плану виробництва, втрата ефективних каналів збуту, неефективне використання трудових і матеріальних ресурсів, низька забезпеченість підприємства власними оборотними активами, інфляційні процеси.

Тому, для забезпечення високого рівня платоспроможності та ліквідності підприємства потрібно постійно здійснювати аналіз господарської діяльності, який полягає у вивченні балансу підприємства за активом та пасивом, оцінці фінансових результатів і напрямків використання прибутку, а також виконання таких завдань як забезпечення підприємства необхідною кількістю оборотних активів, виборі оптимальної структури капіталу та ефективних і раціональних напрямків його використання, розробка поточних і перспективних планів розвитку підприємства та здійснення контролю за їх виконанням, з врахуванням всіх можливих ризиків в сьогоdnішніх ринкових умовах.

Важливість для підприємства підтримувати платоспроможний стан у будь-який момент часу для задоволення вимог кредиторів, інвесторів, державних контролюючих установ, вимагає обґрунтування концептуальних засад управління платоспроможністю, що передбачає вирішення основних завдань (рис. 1).

Розглянемо ці основні положення докладніше. Під забезпеченням платоспроможності підприємства розуміють систематичні заходи організаційного характеру, націлені на ефективне управління платоспроможністю підприємства, оперативне виявлення ознак неспроможності здійснення обов'язкових платежів у встановлений термін та створення передумов для своєчасного подолання цієї проблеми.

Об'єктом забезпечення платоспроможного стану підприємства виступає виробнича та фінансово-економічна діяльність, у результаті здійснення якої виникають договірні відносини між суб'єктами господарювання, працівниками підприємства, державою та іншими кредиторами, пов'язані з виконанням прийнятих договірних зобов'язань щодо сплати коштів за отриману продукцію, товари, роботи, послуги; щодо виплати заробітної плати, щодо сплати податків та інших платежів.

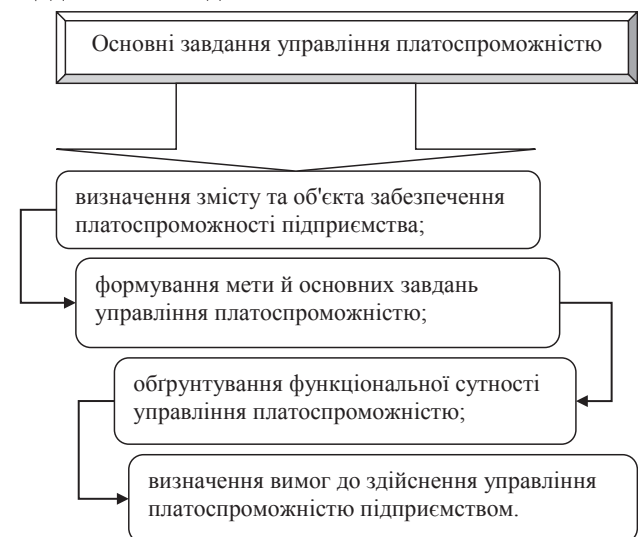

Рис. 1. Основні завдання управління платоспроможністю підприємства

Джерело: розроблено авторами за даними [6]

Несвоєчасне виконання договірних зобов'язань підприємством призводить до недовіри з боку ділових партнерів, до складнощів у майбутньому, пов'язаних із необхідністю завойовувати репутацію надійного ділового партнера. Невиконання зобов'язань може привести до порушення справи про банкрутство підприємства.

Реалізація поставленої мети управління платоспроможністю здійснюється на основі вирішення ряду задач (рис. 2).

Управління платоспроможністю підприємства є необхідним етапом у досягненні головної мети діяльності підприємства – зростання його ринкової вартості.

Основними вимогами (принципами) управління платоспроможністю підприємства визначено системний підхід, прибутковість, ліквідність, стійкість, оптимальність й ефективність.

1) системний підхід передбачає урахування всіх видів ресурсів, що використовуються на підприємстві, усіх напрямів і видів діяльності, за якими передбачається здійснення платежів або отримання коштів;

2) принцип прибутковості визначає отримання позитивного фінансового результату від здійснення діяльності, який є свідченням правильності обраної стратегічної поведінки й джерелом покриття зобов'язань;

3) принцип ліквідності використовується для забезпечення резерву ресурсів (оборотних активів) у випадку необхідності дострокового погашення зобов'язань;

4) принцип стійкості визначає досягнення платоспроможного стану підприємством у довгостроковому періоді, що досягається дотриманням оптимальних співвідношень між власним і залученим капіталом;

5) принцип оптимальності передбачає використання сучасних методів аналізу, планування, організації та контролю при забезпеченні платоспроможності підприємства;

6) принцип ефективності полягає в повній реалізації запланованих завдань і функцій управління для досягнення основної мети, тобто здатності підприємства своєчасно в повному обсязі виконувати платіжні вимоги кредиторів [6, 8].

Здійснення аналізу платоспроможності ґрунтується на використанні системи показників, перелік яких залежить від методичного підходу до визначення їх рівня. До системи фінансових коефіцієнтів, які дозволяють зіставити вартість поточних активів із сумою поточних зобов'язань належать: коефіцієнт абсолютної платоспроможності, коефіцієнт проміжної платоспроможності, коефіцієнт загальної платоспроможності та коефіцієнт забезпеченості власними коштами.

Щоб проводити аналіз платоспроможності, підприємства постійно використовують показники платоспроможності підприємства, вони базуються на системі показників, які можна розділити на три групи: показники статичної платоспроможності, показники динамічної платоспроможності та показники перспективи платоспроможності [1]. Детально все це наведено в рис. 3.

Для того щоб проводилося підвищенні рівня платоспроможності підприємство повинно проводити пошук збільшення внутрішніх резервів по збільшенню прибутковості підприємства та більш повного використання виробничої потужності підприємства та підвищення конкурентоздатності товарів та зниження собівартості товарів, при більш раціональному використанні фінансових та матеріальних ресурсів.

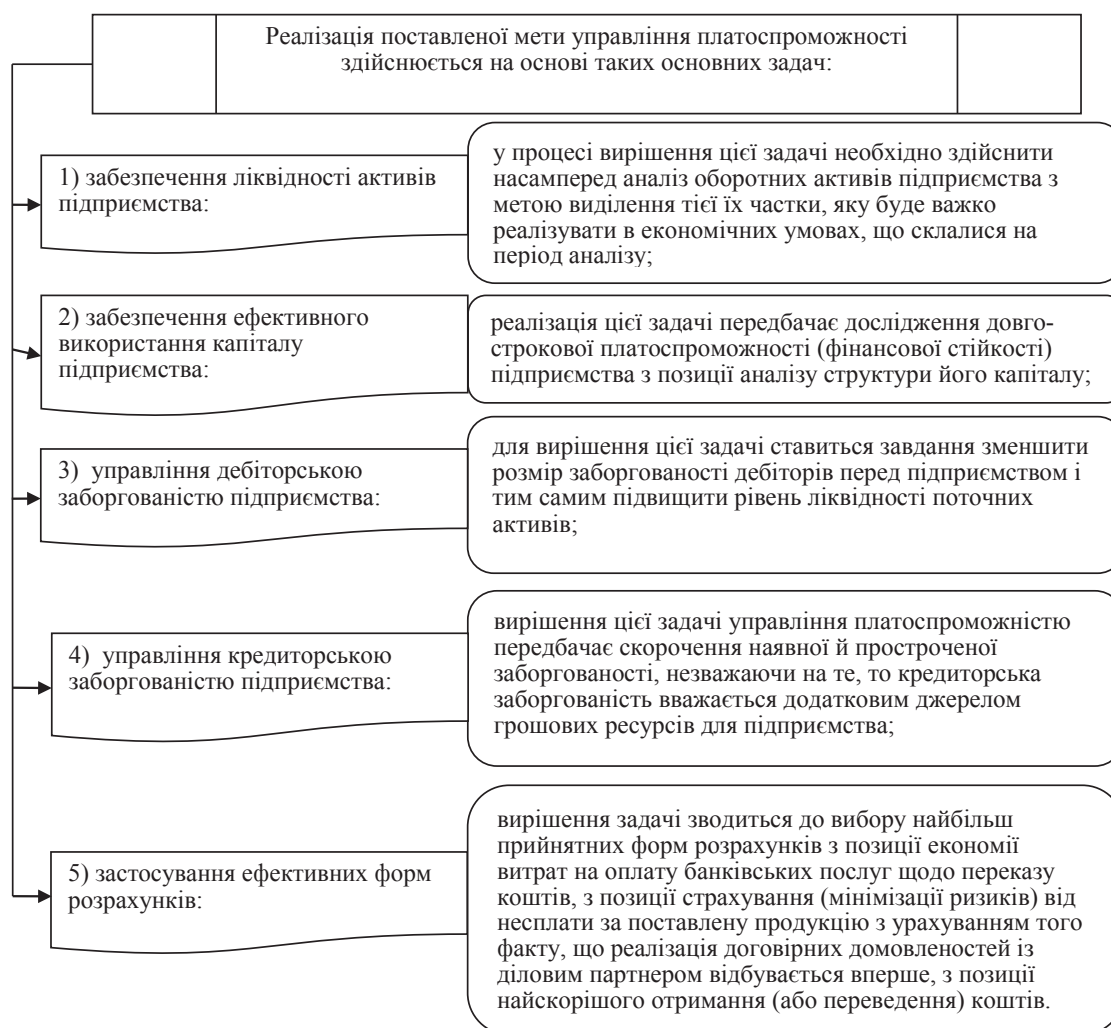

Рис. 2. Основні задачі реалізації мети управління платоспроможністю підприємства

Джерело: розроблено авторами за даними [7, 8]

При цьому основну увагу треба приділяти впровадженню нових технологій, які допоможуть підвищити потужність підприємства, також зараз дуже актуальним є впровадження ресурсозберігаючих технологій, тобто використання

вторинної сировини, тому що впровадження цих нових технологій допоможе в економії ресурсів та скороченню непродуктивних витрат і втрат.

Підприємство повинно слідувати таким напрямкам в покращенні фінансового стану підприємства:

- 1) Постійний системний аналіз діяльності підприємства;
- 2) Оптимізація витрат підприємства;
- 3) Оптимізація розподілу прибутку;
- 4) Розробка стратегії фінансової політики підприємства.

Також на підприємстві повинен проводитися фінансовий аналіз, для того щоб можна було б виявити слабкі та сильні сторони підприємства, зміни в структурі активів та пасивів.

Висновки і пропозиції. Для того щоб підприємство могло в повному обсязі задовольнити платіжні вимоги постачальників, працівників та насамперед цілі підприємства, воно повинно: завчасно погашати кредити; вносити платежі до бюджету; здійснювати оплату праці персоналу.

Якщо підприємство платоспроможне, то не виникає проблем із забезпеченням виробничого процесу необхідними ресурсами, тобто з виконанням виробничих планів. Довгострокові напрями, які безпосередньо впливають на стан розрахункових операцій, повинні бути направлені на збереження конкурентних позицій підприємства, підвищення ефективності маркетингової діяльності, раціоналізацію структури капіталу, урахування впливу ризику на впровадження перспективних проектів.

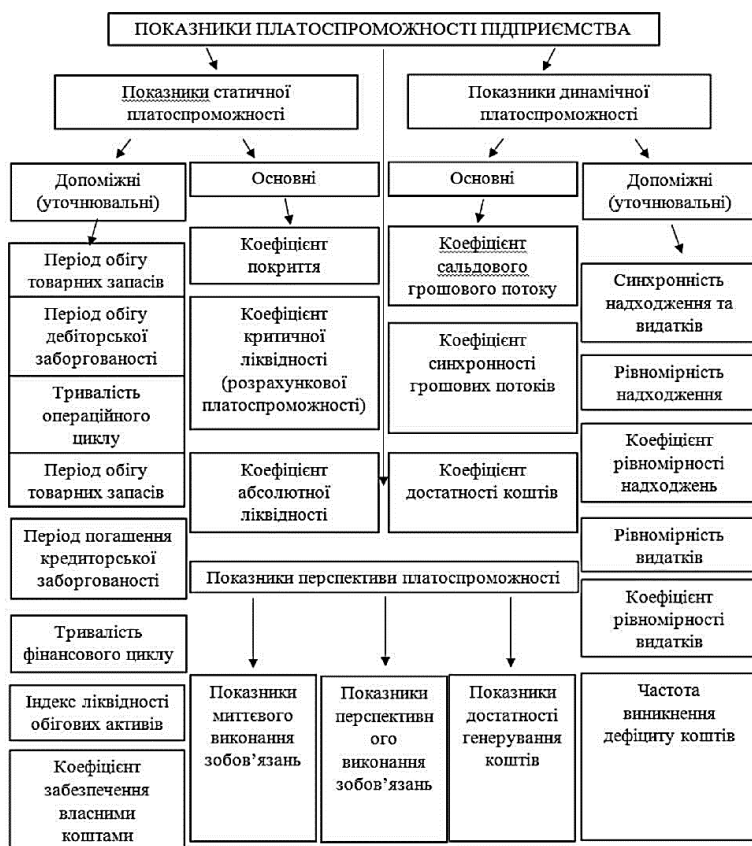

Рис. 3. Показники платоспроможності підприємства

Джерело: [3, 4]

Список літератури:

1. Буяльська А. О. «Економічна сутність понять «платоспроможність» та «ліквідність» (2016).
2. Винятинська Людмила Василівна, and Людмила Васильевна Винятинская. «Платоспроможність підприємства: сутність, складові, критерії» (2016).
3. Власенко А. О. «Аналіз платоспроможності підприємства» (2016).
4. Капошко Ю. І. Управління платоспроможністю підприємства». ББК 65.261 (4 укр) (2016): 236.
5. Курілова А. В., А. В. Курілова, and A. V. Kurilova. «Розробка заходів щодо уникнення втрати платоспроможності підприємства» (2015).
6. Мірзаалієва Л. М. «Напрями забезпечення платоспроможності та ліквідності на підприємстві» (2016).
7. Харченко О. С. «Підходи до визначення рівня платоспроможності в системі фінансової безпеки підприємств» У НОМЕРІ (2015): 201573.
8. Харченко О. С. «Управління платоспроможністю підприємства в системі економічної безпеки» у номері (2015): 201555.
9. Шергіна Лідія Антонівна, Лидия Антоновна Шергина, and Т. Р. Домшина. «Фактори впливу на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства в період кризи» (2015).

Майборода О.Е., Косарева И.П., Каранда О.Н.

Харьковский институт финансов
Киевского национального торгово-экономического университета

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УПРАВЛЕНИЯ ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В современных условиях, когда наступил финансовый и экономический кризис, когда в стране наблюдается политическая нестабильность, для предприятий актуальным вопросом является их способность своевременно выплачивать заработную плату своим работникам, платить за ресурсы, материальные ценности и финансировать другие расходы для дальнейшего функционирования. Также важную роль играет своевременность уплаты налогов, сборов и других платежей. Поэтому, управление платежеспособностью предприятия на сегодняшний день является очень актуальным, ведь умение эффективно управлять и реагировать на любые внешние и внутренние негативные факторы является залогом успешной деятельности предприятия.

Ключевые слова: управление платежеспособностью, ликвидность, банкротство, доход, дебиторская и кредиторская задолженность, финансовая устойчивость.

Mayboroda O.E., Kosareva I.P., Is O.N.

Kharkiv Institute of Finance of the
Kiev National Trade-Economic University

CONCEPTUAL BASES OF MANAGEMENT OF THE COMPANY SOLVENCY

Summary

In modern conditions, when came the financial and economic crisis, when the country is experiencing political instability for enterprises relevant issue is their ability to timely pay wages to their employees, to pay for resources, wealth and Fund other costs for the further operation. Also the important role played by the timely payment of taxes, fees and other payments. Therefore, management of solvency of the company today is very relevant, because the ability to effectively manage and respond to any internal and external negative factors is the key to the success of the enterprise.

Keywords: managing solvency, liquidity, bankruptcy, income, receivables and payables, financial stability.